

COSUN

MAGAZINE

05
2014

"SUIKERBIETEN AARDIGE BOTERHAM" 4

SENSUS WIL MEER CICHOREI

Cosun-dochter Sensus streeft naar een grotere cichoreioogst. Door de toenemende vraag naar inuline groeit ook de behoefte aan cichoreiwortels. Sensus wil dit vooral realiseren door verbetering van het rendement van de teelt en door beperkt meer areaal te contracteren. Aan een strategie om het teeltrendement te laten toenemen wordt gewerkt. De contractering voor 2015 is in volle gang. De contractvoorwaarden blijven gelijk. Het areaal zal met zo'n 5% groeien. De contractprijs per ton is voor reguliere telers € 73,50. Daarbovenop

komt een jaartoeslag van 8 euro, een eventuele contractgrootte-toeslag van maximaal 2 euro en een inulineverrekening van € 4,60. Hierdoor is een bruto uitbetalingsprijs mogelijk van € 88 per ton.

GEDROOGDE BIETENPULP

Leden van Cosun kunnen gedroogde bietenpulpbrok voor eigen gebruik bestellen. De bestellingen lopen via het Cosun-bedrijf DuynieBeuker. Tot 1 december 2014 geldt voor afname in de komende campagne een vaste prijs van € 190 per 1.000 kg (vrij op wagen, af leverende fabriek, los gestort in bulk, excl. BTW). Voor bestellingen na 1 december geldt de dagprijs. Voor vragen en bestellingen kunt u contact opnemen met DuynieBeuker: (0172) 460 606 of via info@duyniebeuker.nl.

SUIKERBIET GRONDSTOF VOOR CHEMIE

Adviesbureau Deloitte heeft onderzocht hoe Nederland kan inspelen op kansen in de biobased economy. De onderzoekers zijn optimistisch over de ontwikkeling van

deze nieuwe markten en toepassingen en over de rol die Nederland daarin kan gaan spelen. Ze wijzen daarbij op de efficiënte teelt van suikerbieten. Bieten zijn daarvoor een zeer interessante grondstof voor de fermentatie-industrie. Deloitte verwacht dat de bietenteelt door de stijgende vraag vanuit de chemische industrie zal groeien.

Het rapport staat op www.deloitte.com (zoeken op: agri meets chemicals).

INDEX

Van de voorzitter	3
"Suikerbieten aardige boterham"	4
Topproductie leidt tot doorschuiven ..	6
Ledenraad bespreekt opnieuw suikersysteem	7
Zuid-Afrika nieuw op EU-markt	8
Proef bieten reinigen	10
Meer dan 15 ton suiker per hectare ..	11
IRS-informatie	12
Kort Nieuws	16

CONTACT

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Suiker Unie centraal agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst@suikerunie.com
www.cosunleden.nl

Voor adressen agrarische dienst in de regio zie: www.cosunleden.nl

COLOFON

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, Sensus, IRS, Engel Lameljer

Foto omslag

Toon Nooren, kringvoorzitter Flevoland

Basisontwerp

Koenders Design

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2014

MINDER BIETEN IN 2015

Dirk de Lugt

Op het moment dat ik deze column schrijf, is de bieten-campagne 27 dagen aan de gang en hebben de beide suikerfabrieken bijna 1,3 miljoen ton suikerbieten verwerkt. Een mooie start, met bieten van gemiddeld goede kwaliteit en onder droge omstandigheden geroid. De weersomstandigheden in september hebben een gunstig effect gehad op de groei van de bieten. Het is ook welkom om na de oogst van de gewassen op het land andere werkzaamheden te kunnen uitvoeren. De basis voor het nieuwe seizoen is gelegd.

Doorschuiven

Net als in Nederland, zijn ook elders in Europa de suikeropbrengsten hoog. De eindvoorraad van de vorige campagne was bijna 6 miljoen ton. Voor deze campagne wordt een productie verwacht van zo'n 19 miljoen ton. Dit zorgt in heel Europa voor een behoorlijke overschrijding van de suikerquota. Tot het einde van de suiker-

marktordening in 2017 hebben we nog te maken met de wettelijke bepalingen die aan de marktordening zijn gekoppeld. Dat betekent dat een beperkte hoeveelheid suiker, maximaal 1,3 miljoen ton, kan worden afgezet buiten de EU. Binnen de mogelijkheden voor het verkrijgen van exportcertificaten. Het resterende deel van de surplussuiker vindt een bestemming in de non-foodmarkt. Suiker Unie heeft hierin de laatste jaren een behoorlijke markt opgebouwd. Maar de hoge suikeropbrengst per hectare van dit jaar maakt dat niet alle surplussuiker verkocht kan worden. In december zal er beter zicht zijn op hoeveel er verkocht is. Dan is er ook een beter beeld van de werkelijke suikeropbrengst per hectare. De verwachting is dat 15% boven de toewijzing kan worden afgerekend en dat noodgedwongen het overige verplicht moet worden doorgeschoven. Deze doorgeschoven surplusbieten worden de eerste quotumbieten van 2015. Een heel groot deel van de telers zal hiermee te maken krijgen. Het is van belang om hiermee rekening te houden bij de invulling van het bouwplan voor aankomend jaar. Er zullen veel minder bieten uitgezaaid hoeven worden om de toewijzing van 2015 te vullen. Niet alleen in Nederland, maar in heel Europa.

Nieuw systeem vanaf 2017

In september heeft de ledenraad opnieuw gesproken over het nieuwe suikersysteem vanaf 2017. Met het vervallen van de huidige suikermarktordening vervalt ook het quotum en worden de aandelen bepalend voor de hoeveelheid bieten die een lid mag leveren. In het nieuwe systeem worden de referentie die het lid op dat moment heeft, en de huidige aandelen geïntegreerd. Zodanig dat de verhouding tussen aandelen en referentie

gelijk wordt gemaakt. Het uiteindelijke doel is tot een eenvoudiger systeem te komen, waarbij de huidige basisreferentie het uitgangspunt wordt. Vanuit de ledenraad is over het algemeen positief gereageerd. De opmerkingen en suggesties zullen meegenomen en neergelegd worden in een voorstel waarmee in de ledenraad van november een duidelijke richting voor de toekomst wordt vastgelegd. Het is de bedoeling de komende kringvergaderingen met u hierover van gedachten te wisselen.

Branche Organisatie Akkerbouw

Afgelopen jaar heeft de Tweede Kamer ingestemd met het opheffen van de productschappen en het instellen van een ontwerperegeling voor erkenning van brancheorganisaties. Ondertussen is voor de akkerbouw een nieuwe brancheorganisatie opgericht en een bestuur gevormd. Behalve de belangenorganisaties, zijn in het bestuur ook bedrijven vertegenwoordigd die als toeleverancier of als afnemer rechtstreeks zaken doen met akkerbouwers. Ook Cosun maakt hiervan deel uit en wil graag hieraan haar bijdrage leveren. Het is goed om in samenhang met andere gewassen een platform te hebben, waar een aantal zaken in wordt samengebracht, zoals onderzoek, innovatie en een effectief middelenpakket. Maar ook de mogelijkheid van collectieve maatregelen ter voorkoming van ziekten en plagen en onderzoek dat meerdere gewassen omvat. In het licht van de Europese regelgeving is hiervoor nog geen groen licht, maar zowel het ministerie van EZ als de Europese Commissie lijkt bereid zich in te zetten om tot een wijziging van de regeling te komen. Want alleen als we komen tot een brancheorganisatie voor de hele akkerbouw is het mogelijk om tijd en middelen efficiënt in te zetten.

Toon Nooren in zijn witlof

"SUIKERBIETEN AARDIGE BOTERHAM"

Bij Toon Nooren uit Lelystad wordt het dit jaar geen topopbrengst. Door de warme winter, slechte structuur en hevige regen in het voorjaar stonden de bieten onder water. "Maar desondanks zal de oogst toch goed zijn", verwacht hij. Nooren (51) is voorzitter van de kring Flevoland.

Als Toon Nooren het heeft over de coöperatie, valt het woord 'super'. "Samen een eigen suikerfabriek hebben is super", zegt hij. "Het mooie van de coöperatie is dat slechts weinig geld wegvloeit naar allerlei rand- en bijzaken. Een deel van de winst wordt geïnvesteerd in verbetering van de fabriek, de rest is voor de teler. Eerlijker kun je het niet krijgen. In andere landen moet je voor zoiets keihard onderhandelen", aldus Nooren.

De binding met de fabriek is groot, benadrukt hij. "Groter dan een teler van Sensus of Aviko heeft met de fabriek. Het zou mooi zijn als er voor hen ook zo'n intensievere binding zou zijn", zo voegt hij daar aan toe. "Nu hebben Aviko en Sensus de opdracht een zo groot mogelijk rendement voor de bietentelers te halen, want die hebben erin geïnvesteerd. Dat zijn de eigenaren. Maar over hoe je zoiets

dan precies vorm zou moeten geven, ben ik nog niet uit", zegt Toon.

Nooren, kringvoorzitter sinds maart van dit jaar, vertegenwoordigt in de ledenraad de 1.167 leden uit Flevoland. "Ze hebben mij gekozen om hen in de ledenraad te vertegenwoordigen. Je controleert het resultaat van de coöperatie en denkt mee over de toekomst", zegt hij. De betrokkenheid van de telers bij het reilen en zeilen van de coöperatie is groot, stelt Nooren. "We hebben leuke discussies en goede vragen. De zaal zit altijd vol. Dat geeft wel aan hoe betrokken de leden zijn en dat de lijnen kort zijn."

Boterham

"In de achter ons liggende jaren is in deze kring veel bietenquotum ingeleverd", gaat Toon verder. "Met het inzicht van toen was dat een goede afweging. In Flevoland zijn veel alternatieve teeltmogelijkheden. Je moet hier dus een concurrerende

prijs kunnen neerleggen. Maar in de afgelopen jaren zijn de bietenprijzen wel heel erg goed geweest. Suikerbieten is een aardige boterham."

Nooren heeft in Lelystad een bedrijf van 61 hectare. Hij teelt in maatschap met zijn vrouw in een 1 op 5-bouwplan suikerbieten, tafelaardappelen, wintertarwe, witlofpennen en rode en gele zaaiuien. "Tarwe, aardappelen en gele uien verkoop ik via pools. De rode verkoop ik zelf. De witlof teel ik op contract voor twee witloftrekkers in Noord-Holland en Duitsland. Dat beperkt het risico. Witlof is goed voor de bodem, omdat het een diepwortelend gewas is," aldus Toon. "Maar het kan een zeer onzekere teelt zijn, omdat het financiële resultaat in de witloftrek niet elk jaar goed is. Door faillissementen ben je er bovendien niet altijd zeker van dat je de pennen ook betaald krijgt. De teelt levert meer op dan cichorei. Daar staat tegenover dat je bij

Sensus altijd de zekerheid hebt dat je je geld krijgt." De witlofoogst (12 hectare) start begin november. Daarna zaait Toon op het perceel een vroeg baktarveras (Apache), "zodat het graan op tijd rijp is voor de oogst". Toon: "Graan is voor mij vooral een vruchtwisselingsgewas dat de bodemvruchtbaarheid verbetert."

Hij vervolgt: "Van verkoop via een pool heb je minder stress. Op het juiste moment verkopen is niet gemakkelijk. Ik heb bovendien de instelling dat ik niet perse de hoofdprijs moet hebben. In een pool heb je meestal een middenprijs. En omdat ik de teelt goed in mijn vingers heb, kan ik er desondanks goed aan verdienen."

Nooren doet ook mee aan Veldleeuwerik.

Hij is er al bijna vanaf het begin bij.

"Ik heb bij DLV de innovatiegroep Geïntegreerde landbouw geleid en ben instructeur geweest op de landbouwpraktijkschool in Schoondijke. De keuze voor deelname was dus niet zo moeilijk. Je moet voorkomen dat je bedrijfsblind wordt. Veldleeuwerik helpt je bewuster kijken naar je bedrijf", vindt hij.

Geen topper

Toon teelt zijn suikerbieten na aardappelen. De bieten worden dit jaar geen topper, zoals vorig jaar, toen hij gemiddeld 100 ton per hectare bij 17,5% suiker oogstte. Toon: "Door de warme winter, de slechte structuur en de regenval in het voorjaar hebben de bieten onder water gestaan. Het zat dus niet mee, maar desondanks zal het toch wel goed zijn." Ook de aardappelplanten hebben veel te lijden gehad van de regen. Ook dat wordt geen topopbrengst, "maar ik moet niet klagen." De tafelaardappelen zitten pas enkele jaren in het bouwplan als vervanging van de veel bewerkelijkere pootgoedteelt. Toon heeft destijds zijn teeltplan aangepast, omdat zijn vrouw het aanbod kreeg om een middelbare school voor autistische kinderen op te zetten. Zelf heeft het gezin drie kinderen,

"Ook de tafelaardappelen wordt geen topopbrengst"

waarvan er inmiddels twee studeren. "Ik ben een van de weinige akkerbouwers die regelmatig eten kookt", zegt Toon met een glimlach.

Toon teelt Lisanna KWS "vanwege de hoge opbrengst, en de resistentie tegen rhizomanie en bietencystenaaltjes". Of hij het ras volgend jaar opnieuw gaat telen, weet hij nog niet. "Ik ga graag voor de nieuwste rassen. Al zou ik volgend jaar in verband met het doorschuiven van suiker ook wel met een minder ras toekunnen." Nooren wil het blok (12 hectare) dat hij voor de bieten heeft gereserveerd graag vol telen. "Maar misschien ga ik de kopakkers inzaaien als bloeiende akkerland in het kader van het nieuwe GLB-beleid, want dat komt er volgend jaar ook aan. Van de winter ga ik me daar verder in verdiepen", zegt hij.

Bietenlevering

Nooren deed tot voor kort alles in de bietenteelt zelf. Ook het rooiwerk. Nu doet de loonwerker dat. "Ik vond de kwaliteit van mijn rooiwerk niet goed genoeg. Het kopwerk was niet naar mijn zin. De capaciteit van de rooier was bovendien beperkt. Het paste niet meer", vertelt hij.

Nooren levert zijn eerste bieten half

oktober. "De helft. De rest volgt in november en januari." De laatste levering is 12 januari. Toon legt ze in een langgestrekte hoop. "Vaak worden de hopen hier in de polder op het erf te vierkant gemaakt. Dat werkt niet goed", vindt hij. Over de toekomst van de teelt maakt hij zich weinig zorgen. "Die toekomst is natuurlijk niet te voorspellen, maar ik heb er wel veel vertrouwen in. Ook al gaan we zeker mindere jaren tegemoet. De twee fabrieken zijn groot en modern. Ze hebben een grote verwerkingscapaciteit en ze zijn energiezuinig. En verder: de wereldbevolking groeit en de levensstandaard groeit. En daardoor ook de suikerconsumptie. Dat is het enige houvast dat we hebben."

Ton Schönwetter

De vader van Toon helpt soms mee

TOPPRODUCTIE LEIDT TOT DOORSCHUIVEN

Nederland verwacht een topopbrengst aan suiker. Maar ook elders in Europa zijn de suikeropbrengsten hoog. En dus komt er volop surplussuiker beschikbaar. In veel landen zal dit ook leiden tot het doorschuiven van suiker.

De statistieken van de Europese Commissie wijzen voor 2014/2015 op een grote suikerproductie in de EU.

Volgens de prognose is deze bijna 13% hoger dan in 2013/2014. In totaliteit koerst de Europese suikerproductie af op bijna 19 miljoen ton. Vorig jaar was dat 16,8 miljoen ton. Nederland produceert zo'n 12% meer dan vorig jaar. Frankrijk en Duitsland, de grootste producenten, gaan mogelijk 25% tot 30% meer suiker produceren.

De grote productie leidt tot een aanzienlijke overschrijding van de quota, dus ook tot een grote surplusproductie. De Europese marktordeningsregels schrijven voor, dat surplussuiker die niet afgezet kan worden als non-foodsuiker in de EU of als exportsuiker buiten de EU, doorgeschoven moet worden naar het volgende verkoopseizoen. De producenten hebben daarin geen keuzevrijheid. Het is een wettelijke verplichting.

Suiker Unie verwacht dat in Europa op grote schaal doorgeschoven moet worden. Ook in Nederland zal dat gebeuren. In de toewijzing voor 2015 die de telers in

augustus hebben ontvangen, is aangegeven dat dit waarschijnlijk moet gebeuren met surplusbieten vanaf 15% boven de toewijzing. Het definitieve percentage wordt eind van dit jaar vastgesteld.

Minder telen

De doorgeschoven surplusbieten worden de eerste quotumbieten van 2015. Daarmee wordt een deel van de toewijzing 2015 al gevuld met surplusbieten van 2014. Het is belangrijk, dat telers die te maken hebben met doorgeschoven bieten hun bietenareaal 2015 verlagen. Door de hoge opbrengst van 2014 hoeft in 2015 dus minder geteeld te worden en worden kosten bespaard. Op het vrijkomende areaal kan een alternatief gewas geteeld worden.

Over de doorgeschoven bieten vindt in 2014 geen betaling plaats, wel worden de premies betaald. In 2015 worden ze betaald als quotumbieten met een aftrek van 5 euro per ton als bijdrage in de opslagkosten van de doorgeschoven surplussuiker.

Gert Sikken

SAMEN TELEN

Akkerbouwer Gertjan Meijer heeft als structurele vroegleverancier al zijn bieten al afgeleverd. De opbrengst op het Oldambtster bedrijf was bovengemiddeld hoog ten opzichte van het langjarig gemiddelde.

Voor 2014 heeft Meijer zijn bietenareaal op basis van de vroeglevering en het iets ruimer zaaiadvies vastgelegd bij de uitzaai van de wintertarwe. Op het perceel waar de bieten hebben gestaan, komt wintertarwe. Met een opbrengst van meer dan 15.000 kg per hectare wordt er suiker op zijn bedrijf doorgeschoven naar 2015. Meijer gaat daarom fors terug in zijn bietenareaal. Om het toch praktisch werkbaar te houden zoekt hij naar mogelijkheden om de bieten samen met een collega te telen. "Dan kun je werkzaamheden combineren en kosten beperken", is de insteek.

Peter Roelfsema

LEDENRAAD BESPREEKT OPNIEUW SUIKERSYSTEEM

Op 10 september heeft de ledenraad in een extra vergadering gesproken over het suikersysteem na het einde van de marktordening. Dit als vervolg op de discussie in de juni-vergadering. In november staat het onderwerp weer op de agenda.

In 2017 vervalt de suikermarktordening en daarmee de Europese suikerquotering. Vanaf dat moment wil Cosun de hoeveelheid bieten zelf afstemmen op de markt voor suiker en de verwerkingscapaciteit. Cosun verwacht vanaf 2017 de productie te kunnen uitbreiden. Bij voorkeur door groei bij de huidige leden.

Afstemming aandelen

Bij het vervallen van de Europese quotering vervalt de basis onder het huidige reglement Suikersysteem. Quotumbieten op basis van een Europese marktordening zijn er straks niet meer. Bij het wegvallen van het suikersysteem zou het aantal aandelen bepalend worden voor de hoeveelheid bieten die een lid mag leveren. De raad van beheer vindt dit ongewenst, omdat er geen vaste verhouding is tussen het aantal aandelen van de leden en de hoeveelheid quotumbieten die ze nu leveren.

Cosun wil daarom in een nieuw systeem de huidige referentie en de huidige

aandelen integreren. Leden met relatief weinig aandelen krijgen de kans aandelen bij te nemen. De verhouding tussen het aantal aandelen en de basisreferentie wordt door deze gerichte extra uitgifte bij alle leden/bedrijven gelijk. Het leveringsrecht per aandeel wordt vervolgens zo gekozen dat het totale leveringsrecht per lid vergelijkbaar wordt met de dan geldende toewijzing. Bij een structurele uitbreiding van de teelt zullen alle leden de mogelijkheid krijgen aandelen bij te nemen.

In 2017 vervalt de Europese minimumbietenprijs. Cosun wil daarom een eigen minimumprijs hanteren. Daarboven ontvangen de leden, net als nu, een ledentoeslag die afhankelijk is van het resultaat van de coöperatie. In de praktijk is het niet mogelijk om precies de hoeveelheid bieten te leveren waar de aandelen recht op geven. 'Overbieten' zullen worden afgerekend tegen een lagere prijs. Bij een forse overschrijding tegen een veel lagere prijs. Dit om te

voorkomen dat er meer bieten worden geleverd dan wenselijk, gezien de verwerkingscapaciteit en de markt. Anderzijds zal van de leden worden gevraagd jaarlijks per aandeel een minimumhoeveelheid te leveren. Om rendabel te kunnen werken, moeten de fabrieken elk jaar voldoende bieten kunnen verwerken.

Veel discussie

De ledenraad was positief over de hierboven beschreven voorstellen van de raad van beheer, maar had tevens veel vragen en suggesties voor verbetering. Voor leden met relatief weinig aandelen betekenen de voorstellen dat ze extra moeten investeren in aandelen. De leden met veel aandelen hoeven niet te investeren.

In het zuidoosten heeft coöperatie CSVCOVAS de aandelen op naam staan van het collectief en niet op naam van de individuele leden. Voor deze speciale situatie moet nog een oplossing gevonden worden. Verder vroeg de ledenraad aandacht voor de overdracht van rechten en met name de fiscale aspecten daarvan. Ook het laatste woord over de hoogte van de minimumbietenprijs en de leveringsplicht is nog niet gesproken. Hoewel de discussie nog niet is afgerond, is er opnieuw vooruitgang geboekt. Waarschijnlijk kunnen in november de hoofdlijnen worden vastgesteld. In de kringvergaderingen is vervolgens het woord aan de leden.

Jan Willem van Roessel

ZUID-AFRIKA NIEUW OP EU-MARKT

Onlangs heeft de EU na tien jaar onderhandelen een handelsovereenkomst gesloten met de SADC, een groep landen uit zuidelijk Afrika. Deze landen krijgen ruimere mogelijkheden om te exporteren naar de EU. Zo mag Zuid-Afrika jaarlijks 150.000 ton suiker exporteren.

De SADC (South African Development Community) omvat vijftien landen die door samenwerking hun economische ontwikkeling bevorderen. Twaalf van hen vormen een vrijhandelszone. Daaronder Mauritius, Zimbabwe, Mozambique en Swaziland, die op basis van oude handelsovereenkomsten samen

ongeveer een miljoen ton suiker naar Europa exporteren. Sinds 1 oktober is nu ook Zuid-Afrika suikerexporteur. Het mag jaarlijks 150.000 ton suiker exporteren. Dit zal vooral ruwe suiker zijn. De hoeveelheid witsuiker is maximaal 50.000 ton. Zuid-Afrika had eerder geen heffingsvrije toegang tot de EU.

Veertien fabrieken

Zuid-Afrika produceert jaarlijks zo'n 2,3 miljoen ton suiker. De afgelopen jaren lag de productie iets lager door ongunstige weersomstandigheden. Ongeveer een kwart van de productie wordt geëxporteerd. In het land zijn zes suikerondernemingen actief, waarvan Illovo, Tongaat Hulett en TSB de grootste zijn. De veertien suikerfabrieken in het land

verwerken jaarlijks ongeveer 19 miljoen ton suikerriet. Vijf daarvan produceren witsuiker. De andere alleen ruwe suiker. De campagne loopt van april tot december. De raffinage tot witsuiker gaat het hele jaar door.

Veel kleine telers

Zuid-Afrika heeft bijna 24.000 suikerriet-telers. De grote meerderheid bestaat uit kleine telers, die vaak niet elk jaar suikerriet verbouwen. In 2012 leverden twaalfduizend kleine telers 8% van de totale hoeveelheid suikerriet. Veertienhonderd grote telers waren verantwoordelijk voor 84% van de productie. De resterende 8% komt van plantages van de suikerfabrieken.

De structuur van de landbouw verandert

Mechanische oogst

onder invloed van het landhervormingsprogramma van de regering. Die koopt landbouwbedrijven op om ze vervolgens toe te wijzen aan de zwarte bevolking. Suikerriet wordt vooral verbouwd in het oosten van Zuid-Afrika, in Kwazulu-Natal en Mpumalanga. Ook in het daaraan grenzende koninkrijk Swaziland en in buurland Mozambique wordt veel suikerriet verbouwd. De opbrengst is gemiddeld zo'n 65 ton per hectare met 13 tot 14% suiker. Een belangrijke rol hierbij speelt de watervoorziening. Niet alle riet wordt geïrrigeerd. Onder optimale omstandigheden zijn opbrengsten boven de 100 ton goed haalbaar. Een perceel suikerriet kan wel acht tot tien jaar in productie blijven. Daarna wordt het opnieuw ingeplant. Soms na een tussenvrucht als soja of haver.

Transport van suikerriet

Handmatige oogst

De oogst gebeurt voor 95% met de hand. Dit heeft zowel met de kosten, als

TBS suikerfabriek in Pongola

met de kwaliteit van het oogstwerk te maken. Het onderste deel van de stengel bevat veel suiker. Bij handmatig kappen kan een groter deel daarvan geoogst worden dan bij machinale oogst. De lonen zijn voor Nederlandse begrippen laag. Ondanks een loonstijging van ruim 6% is het minimumuurloon momenteel 12,41 Rand (87 eurocent). Voor de oogst worden ook arbeiders uit Mozambique ingeschakeld. Die verblijven op de boerderijen en werken op stukloon. Met de toegang tot de EU gaat voor de Zuid-Afrikaanse suikerindustrie een lang gekoesterde wens in vervulling. De prijs op de Europese markt was in het verleden steeds hoger dan de wereldmarktprijs. Helaas zijn de prijzen in de EU fors

gedaald. De tijd zal leren hoe interessant onze markt zal zijn voor de Zuid-Afrikaanse producenten.

Jan Willem van Roessel

Nieuwe aanplant suikerriet

SUIKERIMPORTEN IN DE EU

De Europese importheffing voor suiker is 339 euro voor ruwe suiker en 419 voor witsuiker. De vijftig minst ontwikkelde landen mogen vrij importeren. Daarnaast zijn er handelsakkoorden met (groepen van) landen die vrij of tegen een lager tarief een hoeveelheid mogen importeren. Landen als Bulgarije en Roemenië importeerden voor hun toetreding tot de EU ruwe suiker. Als compensatie is het zogenaamde CXL-quotum ingesteld. Jaarlijks mag bijna 700.000 ton suiker worden geïmporteerd tegen een heffing van 98 euro per ton.

Situatie

De Europese Commissie schat in dat in het suikerjaar 2013/2014 ongeveer 3 miljoen ton suiker zal worden geïmporteerd. Het suikerjaar loopt tot 1 oktober.

De stand half september:

- Minst ontwikkelde landen	700.000 ton
- Afrika, Caraïben, Stille Oceaan (geen MOL)	1.500.000 ton
- Balkan (incl. Kroatië)	240.000 ton
- CXL (vooral uit Brazilië)	350.000 ton

PROEF BIETEN REINIGEN

Tijdens de campagne 2013 heeft Suiker Unie een grootschalige proef gedaan met het reinigen van bieten. De proef is gedaan op vier locaties. Deze campagne worden proeven gedaan met het droog bewaren van bieten.

locatie lagen de bieten verhard opgeslagen om te bekijken wat daarvan de mogelijkheden zijn.

Resultaten

De reinigingsresultaten lagen op de dal-, zand- en kleigrond op hetzelfde gemiddelde percentage van 27% tarraverlaging. Daarbij moeten we ons realiseren dat het in 2013 in de oogstperiode veel geregend heeft. Opvallend in het resultaat van afgelopen jaar is dat er geen verschil in reinigingseffect was tussen bieten die 1 of 50 dagen zijn bewaard. Droog bewaren heeft een klein, positief effect op het reinigen. Bieten met natte grond drogen onder vliesdoek maar gedeeltelijk in. Vanwege de rooiomstandigheden van afgelopen jaar zijn de bieten met natte grond in de hoop gereden. Tijdens de verlading was de tarragrond dus niet droog.

6.000 vrachten minder

In de vergelijkingen zijn bij alle leveringen de laad- en reinigingsverliezen gemeten. Het verschil tussen kraan- en muisverlading was minder dan 1%. Dit is een bevestiging van wat ook in buitenlands onderzoek is gemeten. De gereinigde grond met bietdeeltjes ligt op drie meter breed van de tien meter werkbreedte van de muis. Visueel lijkt het in de praktijk daarom meer.

Resultaten uit de proef geven aan dat door voorreiniging minder grond wordt vervoerd en hoeft te worden opgeslagen en afgevoerd bij de fabriek. Dit zou ca. 200.000 ton minder grondtarra per jaar kunnen betekenen, oftewel zo'n 6.000 vrachten minder.

Dit jaar gaan we verkennen welke consequenties voorreiniging heeft voor de teler en de ligplaatsen. Suiker Unie onderzoekt deze campagne op kleinere schaal het droog bewaren van bieten in relatie tot de wasbaarheid van de bieten.

Arno Huijsmans

GOED BEWAREN

Suikerbieten vorstvrij, droog en koel bewaren vraagt goede voorbereiding. Daar hoort ook een goede ligplaats bij. Suiker Unie geeft gericht bewaaradvies, dit jaar via een bewaarbrochure. Deze wordt toegezonden aan de telers die na 15 november leveren. De kaart geeft tips over de ligplaats, afmetingen van de hoop, afdekmaterialen en afspraken met de agrarische bedrijfsverzorging. De brochure en alle overige informatie over bewaren is te raadplegen op www.cosunleden.nl.

De Bieteninstructiekaart, de Bietenbewaarkrant, de instructiekaart 2013 en de telefoonnummers van de leveranciers van materiaal en de agrarische bedrijfsverzorging staan op www.cosunleden.nl.

Doel van de proef was te onderzoeken wat het effect is van het reinigen van bieten tijdens de verlading. Hierbij is ook het droog bewaren van bieten meegenomen. Verder is gekeken naar de waseffecten in het washuis van de fabriek.

Het transport van bieten is een grote post in de totale kostprijs van biet tot suiker. Efficiency hierin is van groot belang. Op de productielocaties wordt de opslagcapaciteit van grondtarra de komende decennia steeds beperkter. Gekeken wordt naar extra opslag- en afzetmogelijkheden van grond. De afgelopen tien jaar zijn al goede resultaten geboekt met de vermindering van de grondtarra door technische verbeteringen aan rooimachines en door de verbetering van de rooikwaliteit.

Op de vier proeflocaties zijn van 85 hectare bieten 47 hopen aangelegd. De bieten zijn na vier verschillende bewaarperiodes geladen: 1 dag, 5, 14 en 50 dagen. Hierbij zijn de kraan- en muisverlading met elkaar vergeleken. In deze vergelijking waren de bieten opgeslagen op onverharde ondergrond. Op één

MEER DAN 15 TON SUIKER PER HECTARE

De bietenleveringen van de eerste weken van de campagne bevestigen de verwachte recordopbrengst suiker. De eerste uitgeleverde telers hebben een opbrengst van meer dan 82 ton met 16,4% suiker. Weliswaar geldt dit niet voor alle percelen, maar de opbrengst zal gemiddeld meer dan 15 ton suiker per hectare zijn.

Links een gezonde biet, rechts een biet met een aantasting door wortelbrand

Ondanks de koele en natte augustusmaand heeft de zomer goed bijgedragen aan de verwachte hoge suikeropbrengst. De aanvankelijk slechte structuur, vooral op de kleigrond, is door krimp in de droge periode in juli deels hersteld. September was een groeizame maand.

In de gebieden met veel wateroverlast in mei en juni is de groei duidelijk achtergebleven. Op verschillende percelen zijn daar nog extra problemen bijgekomen. De wateroverlast heeft de grond sterk verdicht. Als gevolg daarvan krijgen de schimmels wortelbrand (*aphanomyces*) en *rhizoctonia* kans de verzwakte bieten aan te tasten. Rotten bieten veroorzaken problemen bij de verwerking in de fabriek. Als meer dan 10% van de bieten geheel of gedeeltelijk rot is, kan de partij niet worden geleverd. Helaas zal dit in enkele gevallen betekenen dat delen van

het perceel niet kunnen worden geoogst, of dat bieten in het zwad gerooid en uitgesorteerd moeten worden.

Bladschimmels

De agrarische dienst heeft dit jaar naast de Unipit-veldbijeenkomsten diverse zogenaamde flitsbijeenkomsten (uitnodiging kort van te voren via sms) gehouden waarin belangrijke thema's met betrekking tot de teelt centraal stonden. Bladschimmelbestrijding was een van de onderwerpen. Herkennen van de eerste besmettingen door bladschimmels, zoals *stemphylium* en *cercospora*, is een voorwaarde om op het juiste moment en met het juiste middel een bespuiting uit te voeren. Het verleden heeft uitgewezen dat aandacht voor het bestrijden van bladschimmels erg belangrijk is. Alleen gezonde bieten blijven tot eind november groeien. Ook dit jaar laat zien dat telers die niet op tijd hebben gespoten, geen

greep meer hebben op de schimmelontwikkeling. Verder blijkt dat verschillende telers een herhaalde bestrijding niet of te laat uitvoerden.

Goed kijken

In de bijeenkomsten zijn andere onderwerpen zoals grondbewerking, rassenkeuze, bietencysteaaltjes en doorbreking van rhizomanieresistentie besproken. Algemeen is de boodschap dat het belangrijk is goed te kijken naar de signalen van de bietenplant. Hangen bijvoorbeeld de bladeren in droge perioden snel slap? Graaf dan een biet uit en kijk naar de wortels. Zijn er bijvoorbeeld vertakkingen, dan is mogelijk de structuur een oorzaak. Probeer te achterhalen wat er voordien verkeerd gegaan is. Zijn er witte bolletjes zichtbaar op de haarwortels? Dat duidt op aantasting door bietencysteaaltjes. Leg deze informatie vast en kies de volgende keer op dit perceel voor aaltjesresistente rassen.

Een ander veel voorkomend beeld is individueel of pleksgewijze lichtverkleuring van het blad als gevolg van rhizomanie. Vooral pleksgewijze aantasting kan duiden op het voorkomen van de nieuwe variant van rhizomanie. Op dergelijke percelen moet in het vervolg een ras met aanvullende resistentie tegen rhizomanie worden ingezet. Bij twijfel kan bietmateriaal via de agrarische dienst door het IRS worden onderzocht.

Pieter Brooijmans

AANDACHT EN INSPANNING VOOR BEWARING SUIKERBIETEN LOONT

Goed langdurig bewaren van suikerbieten vergt de nodige aandacht en inspanning bij het rooien, het aanleggen en afdekken van de bewaarhoop en het volgen van de temperatuur in de hoop tijdens bewaring. Door goed rooien en bieten vorstvrij, koel en droog bewaren houdt u de bewaarverliezen minimaal.

Goed gerooide bieten met weinig beschadigingen en tarra zijn goed bewaarbaar.

Succesvolle bewaring begint met goed rooiwerk. Beschadiging van bieten leidt tot meer bewaarverliezen door een verhoogde ademhaling na de oogst en door schimmelvorming en rot. Grond of bladresten in de hoop verslechtert de ventilatie waardoor broei kan optreden. Het is

verstandig om rooibare dagen te benutten zodat de bieten met minder beschadigingen, minder tarra en droger de bewaring ingaan.

Langgerekte hoop

Een langgerekte hoop is het meest geschikt voor langdurige bewaring. Deze hopen zijn het gemakkelijkst af te dekken. Maak de hoop niet hoger dan 2,5 meter om voldoende natuurlijke ventilatie mogelijk te houden. Stem de breedte van de hoop af op de breedte van uw afdek materiaal. Beschadig de bieten tijdens het storten niet onnodig door te hard tegen de hoop te rijden. Houd de bovenkant van de hoop vlak en dakvormig zodat een goede waterafvoer mogelijk is na het afdekken. Voorkom

zoveel mogelijk dat rotte of bevroren bieten in de bewaarhoop terecht komen.

Afdekstrategie: vorstvrij, koel en droog

Bijgevoegd afdekschema toont de huidige adviezen over afdekken van bewaarhopen.

Afdekken met vliesdoek houdt de bieten droog, maar beschermt niet tegen vorst.

De afdekstrategie is erop gericht de bieten vorstvrij, koel en droog te houden. Zolang er geen vorst en grote hoeveelheden (>10 mm) regen op komst zijn kunt u de bieten het beste onafgedekt laten liggen voor voldoende ventilatie. Als er wel vorst of veel neerslag wordt verwacht, dek de hoop dan af met vliesdoek. Hiermee houdt u de bieten droog. Vliesdoek biedt geen bescherming tegen vorst. Breng daarom aanvullend afdek materiaal aan indien vorst wordt voorspeld. Raadpleeg hiervoor de vorstwaarschuwingsdienst via www.irs.nl. Over het algemeen voldoen afdeksystemen die bestaan uit winddicht materiaal (bijv. landbouwplastic of Jupettes) aan de zijkanen in combinatie met een lucht-doorlatende strook over de top van de hoop bij buitentemperaturen tot -6°C. Bij strengere vorst dient een extra laag plastic/zeil over de gehele hoop getrokken te worden. Als extra isolatiemateriaal kan stro of noppenfolie tussen de lagen aangebracht worden. Leg het afdek materiaal goed vast met bijvoorbeeld Trevira-band met grindslurven of zandzakken om loswaaien te voorkomen.

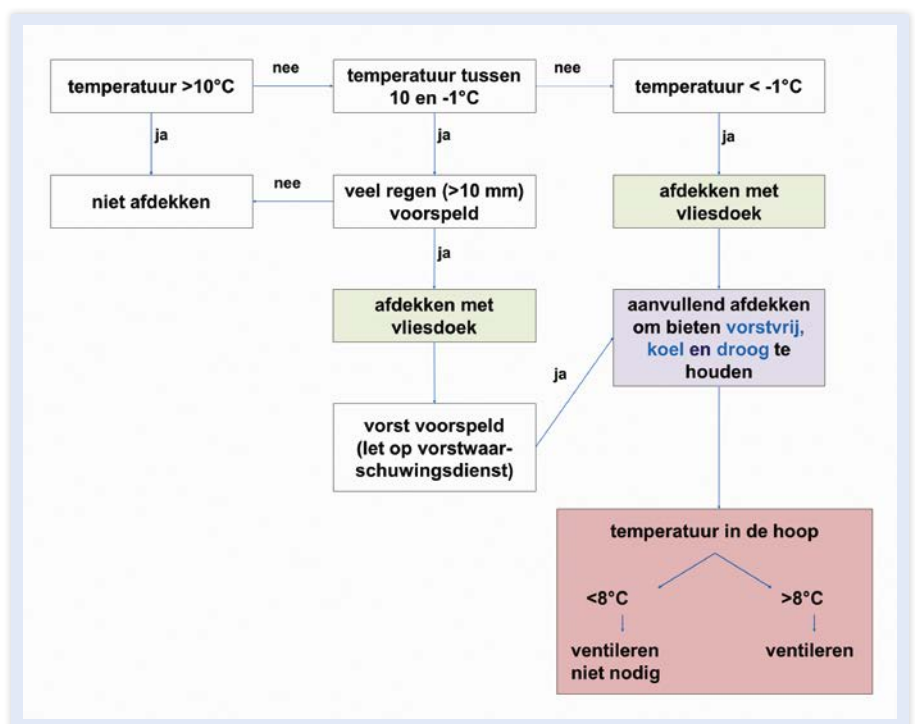
Controleer regelmatig de temperatuur in de hoop tijdens bewaring en verwijder het afdek materiaal voor extra ventilatie indien de temperatuur boven 8°C komt.

Volg de temperatuur

Het is belangrijk om tijdens de bewaarperiode regelmatig de temperatuur op verschillende plaatsen in de hoop te controleren. Gebruik hiervoor een steekthermometer. Steek deze op ooghoogte minimaal 50 cm horizontaal in de hoop en lees na ongeveer 5 minuten de temperatuur af. Verwijder (een deel van) het afdek materiaal indien de temperatuur

in de hoop tot boven 8°C stijgt om ventilatie mogelijk te maken. Met name in hopen die hermetisch met plastic zijn afgedekt kan de temperatuur na een vorstperiode snel oplopen. Een hoge bewaar temperatuur geeft veel suikerverlies en een hoog invertgehalte. Laat u hierdoor niet onaangenaam verrassen!

Martijn Leijdekkers

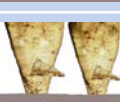
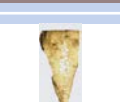
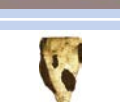
Afdekschema voor bewaarhopen. Nadere informatie en adviezen met betrekking tot bewaring van suikerbieten kunt u vinden in paragraaf 8.4 van de teelthandleiding op www.irs.nl.

TIP: OOGST- EN SPUITSPOREN LOSMAKEN

Na de oogst van gewassen blijven er (diepe) verdichte sporen achter op het perceel, waaronder ook de voormalige spuitporen. Dit is een goed moment om de spuitporen aan te pakken. Door deze onder goede omstandigheden los te trekken met bijvoorbeeld een woelpoot of cultivator wordt de verdichting opgeheven en de verbinding met de ondergrond (en dus ook de drains) hersteld. Ook voor het lostrekken van oogstsporen geldt dat dit onder gunstige omstandigheden moet plaatsvinden. Wordt dit uitgevoerd onder natte omstandigheden dan doet deze maatregel meer kwaad dan goed.

SIGNALEN VOOR NOG BETER ROOIWERK

Beoordeel de gerooide bieten tijdens het rooien. Benut onderstaande signalen om de kwaliteit van het rooiwerk nog verder te verbeteren. Eisen: géén bladresten, géén kopverlies; geen beschadigingen; puntbreuk: maximaal 2 cm diameter; grondtarra en stenen: minimaal.

	Probleem	Gevolgen	Oplossing
	Te veel bladresten	- korting vanwege verminderde kwaliteit - extra bewaarverlies	- dieper ontbladeren - kopsysteem opnieuw instellen
	Afgeslagen koppen bij grote bieten	- hoge bietverliezen - extra bewaarverlies	- ontbladeraar hoger instellen
	Grote bieten te diep gekopt en kleine bieten met bladresten of omgekeerd	- bietverlies - korting vanwege verminderde kwaliteit - extra bewaarverlies	- ontbladeraar opnieuw instellen - scalpeur opnieuw instellen
	Te diep gekopt	- bietverlies (1 cm te diep = 10% verlies) - extra bewaarverlies	- minder diep koppen - kopsysteem opnieuw instellen
	Afgebroken koppen	- hoge bietverliezen - extra bewaarverlies	- scherpste en hoek van kopmessen controleren
	Scheefgekopte en omgestoten bieten	- bietverlies	- scherpste en hoek van kopmessen controleren - eventueel rijsnelheid verminderen - eventueel druk van taster verminderen
	Puntbreuk in de grond	- bietverlies (Ø 5 cm = 8% verlies) - extra bewaarverlies	- rooigedeelte controleren (slijtage, rooidiepte, toerental scharen, zijwaartse uitslag rooischaren) - eventueel lagere rooiselheid, vooral bij droge en harde grond - eventueel iets dieper rooien
	Puntbreuk op de grond	- bietverlies (Ø 5 cm = 8% verlies) - extra bewaarverlies	- instelling reiniging controleren (toerental; instelling rekken)
	Puntbreuk tussen de bieten	- bietverlies (Ø 5 cm = 8% verlies) - extra bewaarverlies	- valhoogten verminderen
	Beschadigingen	- bietverlies - extra bewaarverlies	Beschadigde plekken vervuild: instelling en slijtage rooi- en reinigingsgedeelte controleren Beschadigde plekken schoon: vooral letten op botsplekken en scherpe delen in de machine
	Verlies van hele bieten	- bietverlies	Grote bieten: defecte machinedelen Kleine bieten: spleetwijdten te groot (zeefraderen en rekken)
	Veel aanhangende grond	- tarrabidrage - extra bewaarverlies	- ondieper rooien - langzamer rijden - intensiever reinigen - eventueel wachten op betere rooiomstandigheden

PERCEELSKEUZE: HOUD REKENING MET ZIEKTEN EN PLAGEN

Ieder jaar zorgen aaltjes, insecten, schimmels en virussen voor schade in de bietenteelt. Uit eerder onderzoek is gebleken dat ziekten en plagen, ondanks dat ze bestreden worden, nog altijd voor veel opbrengstverlies zorgen.

Een emelt bij een jonge bietenplant. Met behulp van het bodemplagenschema is uit te zoeken welke voorvruchten het beste gemeden kunnen worden voorafgaand aan de bietenteelt.

Aantasting in de kop als gevolg van stengelaaltjes. Het aaltjesschema kan, net als voor vele andere soorten aaltjes, een hulpmiddel zijn voor het kiezen van de juiste gewasvolgorde.

Legenda vermeerdering	
?	volledig onbekend
-	natuurlijke afname
•	weinig
••	matig
•••	sterk
*	afhankelijk van dood organisch materiaal

Legenda schade		
	onbekend	0%
	geen	0-5%
	weinig	5-15%
	matig	15-33%
	sterk	>33%

Bij het bodemplagen- en aaltjesschema geeft het symbool weer in welke mate een plaag of aaltje zich kan vermeerderen op een gewas. De kleur geeft weer hoeveel schade een bepaalde plaag of aaltje kan veroorzaken aan een gewas.

van gras(achtigen). Naast deze plagen staat er ook informatie in het schema over bietenvliegen, miljoenpoten, wortelduizendpoten, bietenkevertjes en springstaarten.

Aaltjes

Voor aaltjes is soortgelijke informatie terug te vinden in het aaltjesschema op www.aaltjesschema.nl. In de bietenteelt veroorzaakt het bietencysteaaltje de meeste schade. Ook wortelknobbelaaltjes, vrijlevende wortelaaltjes en stengel-aaltjes kunnen een probleem vormen. Omdat er vele soorten aaltjes zijn, is het afhankelijk van het aaltje wat het juiste bouwplan is.

Overige ziekten en plagen

Naast bodemplagen en aaltjes kunnen ook andere ziekten en plagen voorkomen op het perceel. Ook hiermee dient rekening te worden gehouden. Lees meer hierover in de teelthandleiding op www.irs.nl.

Elma Raaijmakers

Het beperken van schade begint met het kiezen van een juiste voorvrucht. Voor aaltjes en insecten zijn daarvoor waardplant-schema's beschikbaar. Deze geven informatie in welke mate een bepaald aaltje of insect zich kan vermeerderen op een bepaald gewas. Heeft u nog een keuze uit percelen, waarop u uw bieten in 2015 gaat telen? Maak dan gebruik van dit soort schema's om ervoor te zorgen dat ze op het meest geschikte perceel komen.

Insecten en slakken

Emelten, ritnaalden, slakken kunnen vretterij veroorzaken in de teelt van suikerbieten. In het bodemplagenschema op www.irs.nl/bodemplagenschema vindt u meer informatie over hun waardplant-status. Voor emelten heeft Vydate 10G een toelating bij toediening tijdens het zaaien, maar het blijft beter om de bieten niet na gras(achtigen) te telen. En omdat ritnaalden een vijfjarige levenscyclus hebben, kunnen zij juist weer schade in bieten veroorzaken 2 tot 3 jaar na de teelt

KORT NIEUWS

INLOGGEN OP HET LEDENPORTAAL

De ervaringen met het nieuwe ledenportaal zijn positief. Toch lukt het niet iedereen om in te loggen op www.cosunleden.nl/inloggen. De na-volgende vragen en antwoorden helpen u op weg.

Al geregistreerd?

Als u de melding 'Geen geldig account aanwezig/Raadpleeg de agrarische dienst' krijgt, bent u nog niet geregistreerd. Klik dan op 'Ik heb nog geen account' en vul het vervolgscherm in. Hierna ontvangt u per brief een wachtwoord.

Welk nummer gebruik ik bij het inloggen?

Gebruik uw lidnummer. Het begint altijd met een 1.

Wachtwoord vergeten?

Klik op 'Ik ben mijn wachtwoord vergeten' en vul daarna het vervolgscherm in. U krijgt dan per e-mail een nieuw wachtwoord.

Wat bepaalt de snelheid?

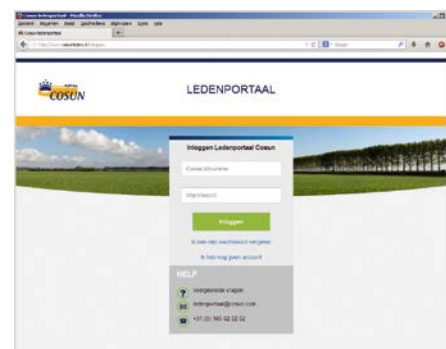
Tijdens de eerste keer inloggen is er een langere laadtijd. De keer erna inloggen gaat meestal een stuk sneller.

Ik heb een oud besturingssysteem. Wat moet ik doen?

Verouderde besturingssystemen als Windows XP en verouderde internet-browsers (bijvoorbeeld Internet Explorer 8.0) leveren problemen op bij het inloggen en met de weergave van pagina's. Update uw PC of gebruik

Google Chrome of Firefox als internet-browser.

Meer informatie op:
www.cosunleden.nl/faqportaal.

VRAAG EN ANTWOORD

WANNEER KRIJG IK EEN UITKERING VAN COSUN?

Cosun heeft twee uitkeringsregelingen: de bedrijfsbeëindigingregeling (BBU, gebaseerd op aandelen van voor 2000) en de Uitkeringsregelingen Bieten (UB, gebaseerd op het gemiddelde geleverde tonnage bieten bij 16% over een reeks van jaren). De BBU-regeling komt vrij als u stopt als

lid en aandelen in bezit heeft van voor 2000. Of tussentijds, als de aandelen dertig jaar in uw bezit zijn. De UB-regeling die in 2000 is geïntroduceerd en de BBU-regeling vervangt, komt vrij na vijftien jaar geleverd te hebben of als het lidmaatschap wordt opgezegd.

Betalingen

Telers die vanaf 2000 onafgebroken bieten hebben geleverd, ontvangen voor de eerste keer een UB-betaling in 2015, gebaseerd op geleverde tonnen bij 16% over 2000 t/m 2014 (vijftien jaar). Aangezien de UB-regeling de BBU-regeling vervangt, is besloten dat alle telers die in 2015 een UB-uitbetaling krijgen en aandelen van voor 2000 hebben, ook de

BBU-uitkering ontvangen. De hoogte van de uitkeringen staat nu nog niet vast. Deze zijn immers afhankelijk van het coöperatief resultaat van de laatste drie jaren. De resultaten van Cosun over 2014 tellen dus mee in de berekening. Wel is al duidelijk dat de uitkering relatief hoog zal zijn door de uitstekende jaren 2012 en 2013. De betaling vindt plaats in de tweede helft van 2015.

Het jaarlijks digitaal toegestuurd overzicht van de aandelen (Welke aandelen van welke jaren zijn in bezit?) en de opgebouwde UB-rechten (tonnen bij 16%) staan op www.cosunleden.nl (inloggen). Meer over de uitkeringen staat ook in Cosun Magazine 3. Ook dat staat op www.cosunleden.nl.